

УДК 811.111

Мірошниченко О. А.

док. псих. наук, доцент,
професор кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти,
андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет ім. Івана Франка

Вознюк О. В.

док. пед. наук, професор,
професор кафедри англійської мови з методиками викладання у
дошкільній та початковій освіті,
Житомирський державний університет ім. Івана Франка

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИВЧЕННЯ ДРУГОЇ (ІНОЗЕМНОЇ) МОВИ

Іноземна мова як друга мова, що вивчає/засвоює людина, постає важливим засобом/інструментом її багатогранного розвитку.

Поняття “вивчення мови” передбачає три рівні її засвоєння:

- 1) вивчення рідної мови;
- 2) вторинне усвідомлення рідної мови, яке зазвичай пов'язане зі шкільним навчанням;
- 3) вивчення певної нерідної (іноземної) мови.

При цьому визначається, що вивчення нерідної (іноземної) мови значно розширює обрій володіння рідною мовою.

Ретельне дослідження розвитку основних тенденцій у сфері вивчення другої (іноземної) мови (*Second Language Acquisition, SLA*) з середини 50 років минулого століття по теперішній час [1] дозволяє дійти деяких важливих висновків.

(1). Виробництво знань (науково-теоретичних, науково-методичних, методико-прикладних) у SLA останнім часом зросло, досягнувши піку у 2020-х роках, що відображає зростаючий інтерес до розуміння

когнітивних (психологічних, психолінгвістичних) та педагогічних механізмів вивчення мови.

(2). США лідирують у контексті SLA, випереджаючи Велику Британію, Китай та Канаду.

(3). Університети США домінують у списку провідних університетів за кількістю опублікованих статей у SLA, і лише Університет Макгілла (*Université McGill*), канадський університет, перевершує їх у базі даних Scopus, що підкреслює внесок канадського університету у дослідження SLA.

(4). Найкращі журнали в цій галузі: “Дослідження другої мови” (*Second Language Research* <https://journals.sagepub.com/home/SLR>), “Вивчення мови” (*Language Learning* <https://www.tandfonline.com/journals/rllj20>) та “Дослідження вивчення другої мови” (*Studies in Second Language Acquisition* <https://www.cambridge.org/core/journals/studies-in-second-language-acquisition>).

(5). Серед основних видавництв – *Wiley, Cambridge University Press та Sage*, які опублікували значні роботи щодо методичних, когнітивних, психологічних аспектів SLA.

(6). Суміжні предметні галузі SLA охоплюють соціальні науки, лінгвістику, психологію, психолінгвістику та інформатику, що підкреслює міждисциплінарний характер дослідження проблем SLA.

(7). Видатними авторами в галузі SLA є Лідія Вайт (Lydia White) [3], Род Елліс (Rod Ellis) [6], А. Маккі (A. Mackey) [4] та Р. Слабакова (R. Slabakova) [7], чії роботи охоплюють широкий спектр SLA.

Наукометричний та бібліометричний аналіз дозволяє виокремити основні аспекти досліджень у галузі SLA [2; 5; 8; 9], які ми диференціювали за такими категоріями.

(1). *Розвивальний аспект.*

– проблема критичного періоду,

– підхід теорії динамічних систем (що виявляє синергетичний контекст).

(2). Дослідження психологічних, психолінгвістичних, нейролінгвістичних, соціолінгвістичних особливостей SLA.

- особливості взаємодії півкуль головного мозку людини,
- процеси сприйняття,
- роль пам'яті у вивченні другої мови,
- механізм мотивації під час вивчення мови,
- проблеми використання робочої пам'яті.

(3). Когнітивні аспекти SLA.

– взаємодія між когнітивними, психологічними та педагогічними чинниками у SLA,

- когнітивні та розвивальні аспекти вивчення мови,
- ресурси свідомості та уважності учасників освітнього процесу.

(4). Ефекти зворотного зв'язку.

- проблема коригувального зворотного зв'язку,
- роль вхідних даних та зворотного зв'язку у SLA,
- явний та неявний зворотний зв'язок,
- білінгвізм та письмовий коригувальний зворотний зв'язок.

(5). Цільові групи.

– учні, які пізно розпочали вивчати другу (іноземну) мову,
– англійська як мова міжнародного спілкування,
– проблеми вивчення та викладання SLA,
– досвід вивчення та викладання другої (іноземної) мови,
– роль індивідуальних відмінностей у вивченні мови,
– розвиток мови (викладання. вивчення мови) у учнів з групи ризику,

– труднощі дорослих у вивченні другої (іноземної) мови, у тому числі у контексті міжкультурної взаємодії.

(5). Процес навчання та його особливості.

- взаємозв'язок між TESOL та сталим розвитком,

- аспекти лінгвістики/мовознавства, які слід застосовувати в класі,
- проблеми конструювання англійських речень,
- наслідки виправлення помилок у процесі SLA,
- проблеми тестування академічних досягнень у SLA,
- роль діалогів у процесі SLA,
- аналіз вербальної поведінки в SLA,
- використання кейс-навчання (case-study).

Висновки.

(1). Дослідження SLA виявляються міждисциплінарними, що охоплюють широке коло проблем.

(2). Хоча багато авторів, що досліджують проблеми SLA, постають не носіями англійської/іноземної мови, однак найбільш видатні автори є носіями цієї мови (L. White, R. Ellis, A. Mackey, R. Slabakova). Відтак, з одного боку вважається, що саме носій мови більше розуміється на певних нюансах вивчення мови і може бути беззаперечним експертом в цій галузі, однак, з іншого боку, людина, що не є носієм мови, яку вона засвоїла досконало, здатна охопити найбільш ефективний досвід SLA, що впливає з її особистого досвіду.

(3). Останнім часом дедалі активніше розвиваються психологічні, психолінгвістичні, нейролінгвістичні, соціолінгвістичні аспекти SLA, що засвідчує про певне насичення сфери SLA вузьким напрямом – методико-прикладним. Це виявляє потребу у дослідженні глибинних аспектів мови як знаряддя мислення та розвитку людини.

Список літератури

1. Alduais, A., Almakrob, A. Y., & Allegretta, S. (2025). Second Language Acquisition: A Scientometric Review. *Psycholinguistics*, 37(1), 6-57. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2025-37-1-6-57>
2. Field, J. (2023). *Psycholinguistics and second language acquisition. In The Routledge Handbook of Applied Linguistics* (pp. 350–361). Taylor and Francis. <https://doi.org/10.4324/9781003082644-29>

3. White, L. (2022). Should linguistics be applied and, if so, how? *Language Teaching*, 1–13. <https://doi.org/10.1017/S0261444822000313>

4. Mackey, A. (2019). *Wanting it enough: Why motivation is the key to language learning*. URL: <https://www.theguardian.com/education/2014/jun/26/motivation-key-language-learning>

5. Melvin-Brown, R., Garcia, Y., Rosales, R., Mahoney, A., & Fuller, J. (2023). A Review of Second Language Acquisition in Verbal Behavior Analysis. *Journal of Behavioral Education*, 32(4). <https://doi.org/10.1007/s10864-022-09471-8>

6. Ellis, R. (2021). A short history of SLA: Where have we come from and where are we going? *Language Teaching*, 54, 190–205. <https://doi.org/10.1017/S0261444820000038>

7. Slabakova, R. (2003) Semantic evidence for functional categories in interlanguage grammars. *Second Language Research*, 19.1, 42-75.

8. Walter, D.R. (2023). *Psycholinguistic Approaches to Instructed Second Language Acquisition: Linking Theory, Findings and Practice*. Channel View Publications. <https://doi.org/10.21832/WALTER8755>

9. Voznyuk, O. V. (2020) The farther reaches of studying foreign languages as a psycholinguistic phenomenon. *Building Professional Linguistic Competence of Future Specialists: VI Regional Students Scientific Internet-Conference (November 27, 2020)*. Zhytomyr: Zhytomyr Medical Institute, pp. 223-235. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/31955/>